

Opleiding wondverpleegkunde wordt volwassen

F. van Wijk*

Het is druk bij de opleidingen wondverpleegkunde. Het vakgebied is de afgelopen jaren duidelijk op de kaart komen te staan. Alle opleidingen zijn geaccrediteerd door V&VN en komen in aanmerking voor het kwaliteitsregister. Landelijke erkenning door het College Zorgopleidingen (CZO) vinden de opleiders de logische vervolgstap.

Wie de opleiding tot wondverpleegkundige wil volgen, kan terecht bij de universitaire centra in Rotterdam, Nijmegen en Groningen en bij U-Consultancy in Utrecht/Nieuwegein. Alle vier hebben ze bepaald niet te klagen over aanmeldingen. “De groepen tot januari 2020 zijn volgeboekt”, lezen we op de website van Radboud Health Academy. De andere opleidingen ervaren eenzelfde drukte. ‘We zien dit al een jaar of twee, drie’, zegt Anna van der Hoek, hoofd zorgopleidingen van de Radboudumc Health Academy in Nijmegen, ‘het is niet aan te slepen. Het komt denk ik omdat er meer bewustzijn is gekomen van het feit dat wondzorg om specifieke kennis van zaken vraagt. Ook is steeds meer bekend over de financiële gevolgen van inefficiënte wondzorg. Dit verklaart waarom ook de zorgverzekeraars steeds meer oog hebben gekregen voor het onderwerp. Ze willen alleen wondzorgcoördinatoren vergoeden als die functioneren in een multidisciplinair team waarin de kwaliteit van de wondzorg geborgd is.’ Carla Uppelschoten, directeur/hoofd opleiding van U-Consultancy, vult aan: ‘Het is ook een heel groot vakgebied. Er zijn in Nederland zoveel mensen met wonden, en met het oog op de toenemende vergrijzing zal het aantal de komende jaren naar verwachting alleen maar toenemen. Het is daarom zaak dat er deskundige verpleegkundigen zijn die opgeleid zijn om deze patiënten te behandelen.’ Marie-Christine Vissers, coördinator unit intensieve zorg Erasmus MC Academie: ‘Met de toegenomen aandacht voor het vak is het aantal plaatsen waarop professionele wondzorg wordt geboden in ons land de laatste jaren enorm toegenomen. Je ziet wondverpleegkundigen nu in de thuiszorg, in verpleeg- en ziekenhuizen, revalidatiecentra en expertisecentra, en ook bij medische bedrijven. Het vak is echt volop in de aandacht komen te staan.’

Overeenkomstige eindtermen

Erasmus MC Academie in Rotterdam kwam als eerste met de opleiding tot wondconsulent, in 2008. Een tweejarige opleiding toen nog, met in het eerste jaar de wondverpleegkundige opleiding en in het tweede jaar de verdieping

tot wondconsulent. ‘Later is dit opgeknipt’, vertelt Vissers, ‘er was in de praktijk vooral een behoefte aan wondverpleegkundigen. Het CZO had al erkenning verleend voor specialisaties binnen het vakgebied verpleegkunde voor bijvoorbeeld IC-verpleegkundigen en oncologieverpleegkundigen en de experts binnen de verschillende vakgroepen op het gebied van wondzorg wilden voor wondverpleegkundigen en wondconsulenten dezelfde status. De vervolgopleiding tot wondverpleegkundige is gericht op vakspecifieke zorg, de wondconsulenten zijn daarnaast meer beleidsmatig bezig.’

Vertegenwoordigers uit de verschillende vakgroepen wondzorg en opleiders van Erasmus MC Academie en Radboud Health Academy werkten mee aan de aanvraag voor CZO-erkenning van de opleiding tot wondverpleegkundige. Hoewel er nuanceverschillen zijn tussen het opleidingsaanbod in Rotterdam en Nijmegen, werken studenten in beide opleidingen toe naar dezelfde eindtermen. De opleiding in Groningen volgt één-op-één het curriculum van Rotterdam. De drie academies hebben de eindtermen waaraan de studenten moeten voldoen bij voltooiing van de opleiding gezamenlijk bepaald.

Nieuw aanbod

De opleiding tot wondverpleegkundige die U-Consultancy aanbiedt, heeft een andere achtergrond. De organisatie is twintig jaar geleden ontstaan op basis van een vraag van de Nederlandse Vereniging voor Dermatologie en Venereologie, NVDV, die een opleiding voor doktersassistenten wenste. Van daaruit groeide het verder. Inmiddels heeft U-Consultancy meer dan twintig jaar ervaring met het geven van opleidingen dermatologie. ‘Huid en wond horen bij elkaar dus het is logisch dat wij ook een vervolgopleiding wondverpleegkunde zijn gaan ontwikkelen’, vertelt Uppelschoten. ‘We zijn in september 2018 begonnen, in november volgde de tweede groep en dit jaar hebben we weer twee groepen. De onderwijslocatie is Nieuwegein, centraal in het land dus,’

Eigen invalshoeken

Gevraagd naar wat de verschillende opleidingen “eigen” maakt, zeggen alle drie de geïnterviewden dat ze kunnen beschikken over topdocenten uit alle betrokken disciplines en dat er een goede koppeling is tussen theorie- en praktijkleren. Van der Hoek: ‘De opleiding wordt bij ons gegeven door experts uit de praktijk. Daarnaast maken wij onderdeel uit van het academisch ziekenhuis Rad-

Yvonne Siebers (voorzitter V&VN Wondexpertise): ‘Erkenning is een belangrijke stap’

‘De wondzorg is een heel dynamisch vakgebied met interessante verpleegkundige aspecten. We zien dit terug in het groeiende ledenaantal van onze afdeling Wondexpertise, die nu al ruim 640 leden telt. Dat de aandacht voor de opleiding wondverpleegkundige de laatste jaren zo aan het groeien is, is dus niet zo vreemd. De opleidingen spelen daarop in. Op zich is dat goed, maar ze zouden wel zorgvuldiger mogen zijn in hun aannamebeleid. Als er knelpunt is in het beschikbare aantal opleidingsplaatsen en als de opleidingsinstellingen wachtlijsten hebben, past daar een kritische beschouwing bij van welke studenten wel en welke studenten niet tot de opleiding mogen worden toegelaten. Wat ons betreft zouden daarbij de professionals die al in wondzorg werken, op een werkplek met voldoende aanbod in wondzorg, voorrang verdienen boven anderen die het “wel leuk” vinden om een opleiding wondverpleegkundige te gaan doen, maar in de eigen praktijk misschien twee wondpatiënten per maand zien. We hebben goede vakmensen nodig op die plaatsen waar daadwerkelijk wondzorg wordt geboden.

Dat nu de stap wordt gezet naar landelijke erkenning door het CZO, is goed. De universitaire centra zijn dit traject al tien jaar geleden gestart samen met V&VN en ik hoop dat we dit jaar tot concreet resultaat kunnen komen. Het zou betekenen dat de erkenning van een andere partij komt dan de professionals zelf, wat belangrijk kan zijn voor werkgevers. En het zorgt ervoor dat de opleiding mogelijk goedkoper kan worden aangeboden. Als die erkenning er is, zijn we er overigens nog niet. De Kwaliteitsstandaard Organisatie van Wondzorg in Nederland, maar ook de zorgverzekeraar spreekt over de verpleegkundig specialist, inhoudelijk opgeleid in wondzorg en niet over de wondverpleegkundige. Dit levert nog onduidelijkheid op bij verpleegkundigen die de opleiding tot wondverpleegkundige hebben afgerond. Dat lossen we niet op met een CZO-erkenning. We moeten daarvoor vooral meer ons eigen geluid laten horen, nu laten we ons als beroeps-groep nog teveel leiden door de zorgverzekeraars.’

boudumc, waar de docenten in hun klinische werk ook een rol spelen in onderzoek op het gebied van wondzorg. Zij staan daardoor aan de bron van nieuwe inzichten. En als universitair centrum kunnen we vanzelfsprekend continuïteit bieden in de opleiding. Opleiden is een van onze kerntaken.’

Vissers zegt: ‘Wij doen verhoudingsgewijs meer op het gebied van evidence based practice. Studenten worden uitgedaagd om artikelen op basis van wetenschappelijke literatuur kritisch te beoordelen. In de lessen besteden we veel aandacht aan casuïstiekbesprekingen en een multidisciplinaire invalshoek. Daarnaast is bij ons de omvang van de praktijkcomponent groter.’

Uppelschoten: ‘In de opzet van ons curriculum heeft de Europese richtlijn een belangrijke rol gespeeld, plus de Kwaliteitsstandaard organisatie van wondzorg die vorig jaar is gepubliceerd. Hiermee hebben we een nieuwe wondopleiding neergezet, waarin klinisch redeneren en evidence based practice een rode draad vormen. De werkgevers worden gedurende de opleiding actief betrokken. De achtergrond van onze docenten is heel divers. Het beeld van buitenaf is vaak dat dit alleen dermatologen zijn, gelet op de achtergrond van waaruit onze opleiding is ontstaan, maar dat is niet zo. Ook verpleegkundig specialisten, gepromoveerde verpleegkundigen, specialisten, artsen en hoogleraren verzorgen lessen. Die breedte aan kennis is nodig om de eindtermen voor de opleiding te kunnen behalen. We hebben een verplichte vijfdaagse werkstage in een ander werkveld dan waarin de studenten normaal werkzaam zijn. Studenten waarderen verder de kleinschaligheid van de groep: maximaal twintig. Zelf ben ik de cursusleider, ze kunnen dus altijd bij mij terecht.’

Van accreditatie naar erkenning

Alle opleidingen hebben accreditatie gekregen van het V&VN Kwaliteitsregister. Belangrijk, maar niet genoeg, vindt Vissers. Ze vertelt: ‘Nu er meer opleidingen voor wondverpleegkundige komen, vinden we het samen met de belangenorganisaties belangrijk dat er een erkenning komt bij het CZO. Het College heeft recent toestemming gegeven om een opleidingscommissie te installeren en de erkenningsprocedure op te starten. We zijn daarvoor nu de eindtermen - eerder ontwikkeld in samenwerking met Wondplatform Nederland, V&VN Wondexpertise en de academies - uit de aanvraag aan het bijstellen conform de procedure. Als dat proces doorlopen is, kunnen alle theorieaanbieders en praktijkleerplaatsen erkenning aanvragen voor het opleiden van zorgprofessionals in de wondzorg. Wanneer verpleegkundigen de opleiding hebben gevolgd bij een erkend opleidingsinstituut en een erkende praktijkleerplaats, ontvangen zij een door het CZO erkend diploma.’

Dan is nog een vervolgstap aan de orde, stelt Van der Hoek. ‘De opleiding tot wondconsulent is nu nog post-

hbo, maar we gaan ervan uit dat ook een hbo-v'er deze functie aan moet kunnen, gelet op de termen die zijn vastgesteld in het nieuwe opleidingsprofiel tot regieverpleegkundige', vertelt ze. 'Daarnaast moeten ook op het verzorgende niveau stappen worden gezet in de wondopleiding. We zien nu dat een aantal studenten dat voor de opleiding wondverpleegkundige binnenkomt moeite heeft met evidence based practice en klinisch redeneren. Vandaar die voorgestelde verbreding naar meer niveaus. Als dat wordt geregeld, ontstaat een compleet functiehuis van wondverzorgende, wondverpleegkundige tot verpleegkundig specialist of physician assistant.'

Heel diep in mijn hart zeg ik: wondzorg zit voor het grootste deel in het verpleegkundige domein. De emancipatie van de wondverpleegkundige op het regiedeel geeft de arts het vertrouwen dat in de wondzorg de juiste stappen worden gezet op het juiste moment.

Multidisciplinair

De vraag of wondzorg primair tot het verpleegkundig of tot het medisch domein behoort, is er een waarover ze alle drie even nadenken voordat ze reageren. Uppelschoten: 'Omdat ik zelf verpleegkundige ben, ben ik geneigd te zeggen dat de functie primair bij het verpleegkundig domein hoort. Maar het is natuurlijk bij uitstek een kwestie van samenwerking. De arts moet de diagnose stellen, maar de uitvoerende verantwoordelijkheid ligt bij de verpleegkundige. In de samenwerking over alle disciplines heen is nog winst te behalen, maar het vak van wondverpleegkundige is duidelijk volwassen aan het worden.'

Met dit laatste zijn de andere twee het duidelijk eens. 'En wondzorg is inderdaad ook zorg die bij uitstek multidisciplinair moet worden gegeven', zegt Vissers. 'Dat gebeurt ook steeds meer en de kwaliteit van de wondzorg is daarmee de laatste jaren duidelijk gestegen.' Van der Hoek, afsluitend: 'Heel diep in mijn hart zeg ik: wondzorg zit voor het grootste deel in het verpleegkundige domein. De emancipatie van de wondverpleegkundige op het regiedeel geeft de arts het vertrouwen dat in de wondzorg de juiste stappen worden gezet op het juiste moment.'

* Frank van Wijk, freelance journalist